

Ineke en Toos de Putter

Toos (Catholijntje Maria, 28 september 1932) en Ineke (Christina Klara, 6 juli 1934) worden geboren in Bandung, NOI. Hun ouders zijn Jan Petrus de Putter en Catholijntje Maria (Catho) de Smidt. Zij trouwden op 7 december 1931 in Breskens. Ze vertrekken hierna naar Nederlands Indië waar Jan Petrus bestuursambtenaar wordt.

Van 19 mei 1934 tot november 1935 is hun vader Aspirant-Controleur in Purwakarta in de residentie Priangan. Hier wonen ze eerst in een paviljoen, daarna in een ruim oud, stenen huis met een groot erf rondom, en uitzicht op een bergmeer. Het departement van binnenlands bestuur had vastgesteld dat bestuursambtenaren na twee jaar Java-dienst naar de buitengewesten moesten worden overgeplaatst. Op 22 oktober 1935 was Jan Petrus bevorderd tot Controleur en in november volgde overplaatsing naar de Oostkust van Sumatra met Selatpanjang als woonplaats, gelegen op een landpunt van het eiland Tebingtinggi in de Straat Malaka, residentie Riau. Begin 1939 was het gezin op verlof in Nederland. In de loop van dat jaar gingen ze terug naar Sumatra, waar ze eerst in Muara Tambesi woonden. Daar wordt op 10 oktober 1939 in Badjoebang hun zusje Ellen Marianne geboren. In 1941 verhuizen ze naar Djambi. Deze stad kende een grote Europese bevolkingsgroep die vooral voor de BPM werkte en met elkaar vlakbij de boorterreinen woonde aan de andere kant van het stadje. Familie de Putter woonde bij de rivier, waar vaders kantoor stond en in een park het imposante huis van de Resident. Ineke en Toos gingen naar een Europese Lagere School die ongeveer 200 m achter hun huis stond. Eerst liep je door grasland waarin een diepe greppel was gegraven, om de omwonende Indonesiërs en de leerlingen dekking te bieden bij een eventuele luchtaanval. Het gezin had, net als de andere Europeanen een betonnen schuilkelder op het erf. Toos was bij de Kabouters van het Meisjesgilde en samen gingen de zussen naar spel- en sportmiddagen die door de BPM-medewerkers voor Europese kinderen werden gehouden. Hoewel zij de kinderen niet kenden, omdat we op een andere school zaten, genoten ze. In september 1941 verhuisden ze naar Dabo op Singkep, het tineiland voor de kust van Sumatra.

Na het bombardement van Pontianak op 9 december 1941 is besloten om ook de Europese vrouwen en kinderen van Singkep naar Java te evacueren. Hun vader blijft op bevel van de overheid achter.

Moeder en dochters gaan naar Buitenzorg en daar gaan Toos en Ineke op zaterdagmorgen naar de Kabouters. Ineke bij de beginners en Toos in een hogere groep. Ze gaan er allebei graag heen. In de namiddag spelen de grotere kinderen op straat.

In december 1942 moet het gezin verhuizen naar de wijk Kareës in Bandung. Scouting werd door de Japanners verboden, maar de Scoutinggeest kan men niet verbieden. In Kamp Kareës heette de speltakken voor de jongens bij Akela Ch. Coster Indianen, Ridders van de ronde Tafel en Woudlopers. De meisjes hadden een soortgelijke organisatie, de kabouters

werden zonnestraaltjes genoemd, het hoofd was Ernie Sieburg, terwijl Crien Bolhuis de leiding over de meisjes boven de 12 jaar had. Toos wordt ziek in dit kamp, ze heeft problemen met haar hart. Ineke gaat eens per week naar de Zonnestraaltjes. Ze repeteren een toneelstukje, dat in december wordt opgevoerd. De meisjes zijn prachtig verkleed, met veel kleurig crêpe-papier. Het publiek is enthousiast, maar haar moeder is er niet bij omdat zij in het ziekenhuis is bij Toos. Het clublied heeft Ineke altijd onthouden. Je zingt het op de wijs van een Amerikaans volksliedje:

*'Wij zijn allen zonnestraaltjes, altijd vriendelijk en blij. Ben je soms bedroefd of heb je groot verdriet? Kijk dan maar naar mij.
'k Maak je wel aan 't lachen, hoor. De zon schijnt immers blij,
dus weg die nare rimpels, kijk naar mij en lach, lach en wees blij!'*

Corrie Vonk organiseert in het kamp voor de volwassenen cabaretavonden.

In november 1944 gaan de meisjes met hun moeder op transport. Kamp Kareës wordt ontruimd. Op 18 november komen ze met een groep van 350 personen aan in kamp 7 I in Ambarawa, waar ze zes weken zullen blijven. In Ambarawa beleven ze een relatief rustige tijd. s Morgens krijgen ze sagopap, stijfselmeel met water gekookt. Als het warm is, krijg ik het nog wel naar binnen, maar koud lukt het niet meer. We proberen er van alles mee. Koffie-extract, zout of suiker, maar het blijft vies. Het ergste is dat je na een kwartier weer honger hebt. Op 5 januari vertrekken ze weer en tot 27 mei 1945 zitten ze in Surakarta. In het kamp Ziekenzorg II zitten tenslotte 4200 vrouwen en kinderen, uit Wijk Malang, Tjihapit en Ambarawa 7 I. Het kamp is eigenlijk een klooster met bijgebouwde barakken en waar geen kloostermuur staat, is gedek aangebracht. Toos en Ineke komen met hun moeder in blok vijf, zaaltje D (Delft). Voor de barak is een tennisbaan en een grasveld. De barak zelf is een gammel geheel met een cementen vloer. Na dit kamp komen ze nog terecht in het kamp Muntilan en Banjoebiroe.

Na de oorlog krijgen ze bericht over hun vader. Een collega meldt: *Het toeval wilde dat wij een jaar geleden ongeveer naast elkaar lagen in het hospitaal te Muntok. We hadden beiden malaria en wat men tegenwoordig hongeroedeem noemt, wij noemden het beri-beri. Ongeveer een week nadat ik het hospitaal verliet, is Uw man overleden. Hij had er toen diarree bijgekregen, men noemde dat dysenterie. De datum van zijn overlijden is 30 november 1944. Hij ligt op de Europese begraafplaats te Muntok begraven.*

Na de oorlog gaan moeder en dochters met de M.S. Indrapoera naar Nederland.

Meer informatie

[sago.pdf \(inekejonker.com\)](http://sago.pdf(inekejonker.com))

[Jan Petrus de Putter | Oorlogsgravenstichting](http://JanPetrusdePutter|Oorlogsgravenstichting)

[Archief Jan Petrus de Putter en Catholijntje Maria de Smidt \(inekejonker.com\)](http://ArchiefJanPetrusdePutterenCatholijntjeMariadeSmidt(inekejonker.com))

[Kareës \(japanseburgerkampen.nl\)](http://Kareës(japanseburgerkampen.nl))

[Tijdeng \(japanseburgerkampen.nl\)](http://Tijdeng(japanseburgerkampen.nl))

[NAAM \(japanseburgerkampen.nl\)](http://NAAM(japanseburgerkampen.nl))

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.